

råd befintliga cässerade och till försäljning afsedda jerngjutgoods skulle företagas, hvarom Collegium låtit i Tidningarne härstädes införa Kungörelse och tillika under rättat Commendanten i Götheborg, med anmodan att besörja, det sådant 3:ne gånger blifve kungjordt i Götheborgs Tidningar och att, på sätt förra gången skett, Kungörelse från Lands-Contoiret äfven utfärdades.

Vid sednare auctionen frångick det ifrågavarande gjutgoods Bagge och bortslogs till annan köpare.

För att härföre blifva skadeslös, har Bagge först hos Collegium gjort ansökning att af andra i Riket varande tillgångar få, emot det fastställda priset 2 R:d 16 sk. Stt, tillhandla sig ett partie gjutgoods, som i kvantiteten svarade emot det i Götheborg försållda; och sedan Collegium lemnat denna hans ansökning utan afseende, har han i underdånighet besvärat sig hos Eder Kongl. Maj:t, med anhållan, att då han, såsom sin tillhörighet, redan bortslutit godset och deretter varit nödsakad att med betydliga upoffringar söka återgång i sina förbindelser, honom i nåder måtte tillåtas, att, till sitt skadeslöshållande, göra förenämnde inköp. Denna anhållan har väl Eder Kongl. Maj:t ej funnit för godt att i Nåder bifalla, men lemnat Bagge öppet att emot Collegium sin talan lagligen utföra.

Då jag granskat det förhållande, som nu, i enlighet med handlingarna, blifvit i underdånighet framställt, har jag funnit sådane omständigheter deruti förekomma, att jag trött Justitæ-Cantzlers-Embetet ej böra vägra Bagge det biträde, han till sin talans utförande sökt.

Ifrån den stund Bagge erhöi det Contract, Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegium låtit med honom afsluta, gäfvos för hans säkerhet, att det till godo njuta,

inga andra vilkor, än 1:o att det öfverensstämde med Collegii skrifvelse af den 15 Januarii 1816, 2:o att högre anbud för gjutgodset ej gjordes å blifvande auction och 3:o att han å sin sida ej bröt contractet.

Första vilkoret inträffade ostridigt för den del af detta Contract, som nu är i fråga: derom vittnar Collegii skrifvelse af den 18 Mars. Tredje vilkoret försvann derigenom, att Collegium sjelf betog Contractet dess verkan. Huruvida andra vilkoret gick i fullbordan, är hvad som återstår att utreda.

Att Bagge, såsom Collegium i sitt beslut under den 1 April förklarar, "vid auctionen icke annorlunda, än som bjudare, *ni händelse af uppkommen täflan*, borde "anses," grundar sig alldeles icke på någon föreskrift i Collegii skrifvelse af den 15 Januarii eller på det i öfverensstämmelse dermed slutna contract, och strider dessutom emot sakens natur, emedan någon *täflan* med Bagge icke möjligen kunde upkomma eller han blifva tvungen att upträda såsom *bjudare*, förr än det i contractet bestämda pris redan var öfverbudet, genom hvilket öfverbud verkan af sjelfva contractet åter uphörd. Nödvändigheten af *täflan* vid auctionen kunde således icke rimligen vara förutsatt, såsom ett vilkor för Contractets fullgörande å Collegii sida; och meningen måtte väl icke hafva varit, att om på aldrig så många auctioner intet anbud skett, Bagge ej någonsin skolat få njuta Contractet till godo.

Ännu mindre finner jag Collegium hafva ägt skäl till sin förmodan, att "*af Contractets upvisande och antecknande möjligtvis något hinder för frivilliga anbud*" "å jernet kunnat upkomma." Den enda följd, som låter tänka sig af ett sådant upvisande och antecknande, är, att alla, som

ej ville gifva mera för jernet, än Bagge, höllo inne med sina anbud, men denna följd, med den tillika inträffade händelsen, att *allsintet* anbud skedde, borde väl leda snarare derhän, att man ansåg det i denna del stadgade vilkor uppfyllt, än till förringande af Contractets kraft, då derigenom ådagalades just hvad som genom auctionen skulle utrönas, nämligen att Bagge redan förut budit så mycket för jernet, som vid försäljning å denna auction kunde vinnas.

Min tanka är, att på så svaga grunder, som dessa, hvilka likväl äro de enda Collegium anfört, intet beslut till uppehåll i verkställigheten af Contractet hade bordt stödjas. Men aldraminst kunde man vänta, att de skolat föranleda till ett så ovanligt steg, som det Collegium vidtagit, att nämligen lägga i Commendantens våld, att derest *någon anledning vore till förmodan*, att speculanter ansett Bagge ensam berättigad till handeln, förordna så väl om inställande af jernets utlefverering, som ock om ny auction.

Det var ju icke möjligt, att någon speculant med sundt förstånd kunde föreställa sig, att Bagge ensam var berättigad till handeln, emedan om någon haft nog litet förtroende till den Auctoritet, som låtit utlysa auctionen, för att ett ögonblick inbilla sig det Bagge, efter en föregången underhandling, var den enda antagliga köparen, denna inbillning ovedersägligen måst till intet göras i och med detsamma Bagge uppviste sitt Contract och det derigenom blef kunnigt, hvad hans *verkliga rätt* var; men om nu ett så förvilladt begrepp om Bagges rätt också hade varit tänkbart, och om en dylik förvillelse, *lagligen bevisat*, hade rimligtvis kunnat blifva ett skäl att fränkänna denna rätt sin verkan; så var det likväl en alltför stor afvikelse från hvad Sveriges lag anser för *fullt bevis*, att i stället för så-

dant antaga blotta *anledningen till förmodan*, och ett alltför uppenbart förbländande af en lagbunden Embetsmannas myndighet med en oinskränckt magt, att låta den underlydande Embetsmannen, efter pröfning af en så beskaffad *anledning*, innehålla med verkställigheten af ett i laga ordning afslutadt Contract.

Sedan Bagges rätt sålunda var öfverlemnad åt Commendantens välbehag, synes af handlingarna icke, att Collegium dermed vidare befattat sig förr än den 20 Maji, eller nära slutet af den tid, inom hvilken, efter Collegii egen föreskrift, Contractet å Bagges sida borde vara uppfyllt. Då var det, som Collegium förordnade ny auction och dertill utsatte en dag, som ej inträffade förr än tiden för Contractets fullgörande redan var förbi. Nu mera nämndes icke de skäl, som grundlagt förna beslutet, utan ett nytt var funnet, det nämligen, att auctionen den 12 Mars *ej hade blifvit nog långt förut kungjord*.

Elvarken i Collegii skrifvelse af den 15 Januarii, eller i Contractet med Bagge, var det stadgadt, huru lång tid auctionen borde vara utlyst innan den hölls. När Contractet slöts, var Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Kungörelse derom redan utfärdad, efter föranstaltande, icke af Bagge, utan af dem, som skulle iakttaga Kronans rätt. Bagge hade således all anledning att föreställa sig, det dervid rätteligen tillgått, att det följaktligen var just denna auction, som i Contractet åsyftades, och att han ingen annan hade att afbida, för att få afgjort, om Contractet skulle hafva bestånd, eller icke; och då nu något öfverbud dervid ej skedde, utan godset af den, som å Kronans vägnar förestod auctionen, *bortslags* såsom Bagge tillhörigt, hade han ock skäl att anse Contracts-vilkoret i denna del uppfyllt. Det må såle-

des icke räknas Bagge till last, om han trodde sig, utan äfventyr, kunna med andra ingå i afslut om en vara, hvartill ägande rätten på detta sätt blifvit honom försäkrad.

Var något fel vid auctionen eller kungörandet deraf begånget, så tyckes mera fog hafva varit att låta ansvarigheten stanna på den eller dem, som dertill varit vållande, än att uprifva den vid denna auction å Kronans sida stadfästade förbindelse med Bagge, hvilken å sin sida ingenting brutit.

Genom beslutet af den 1 April lemnades åt Commendanten i Götheborg magten att upphäfva en verkställd auction, hvaraf Bagges rätt berodde, på skäl, hvilkas klena halt jag ofvanföre sökt utreda och för hvilkas verklighet Collegium antog, såsom bevisning, icke en gång *full förmodan*, utan blott *någon anledning* dertill; och genom beslutet af den 20 Maji ogillade Collegium sjelf auctionen, på en annan grund, efter min tanka, lika otillräckelig att föranleda rubbning i en lagligen bindande afhandling.

Af de mig till handa komne expeditioner är icke att hemta, det Collegium ens tänkt på den formaliteten, att låta Bagge blifva hörd och värja hvad han möjligtvis kunde räkna för sin egendom, innan dessa beslut fattades.

Den mindre vårdnad om Enskildtes rätt och den benägenhet för godtycklig behandling, som ett sådant förfarande synes förråda, har jag ansett det tillhöra Justitiæ Cantzlers Embetet att annärka; och öfver detta mitt annärknings-memorial anhåller jag i underdånighet, att förklaring må blifva i näder infordrad från dem af Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegii

Ledamöter, som i besluten af den 1 April och 20 Maji 1816 tagit del.

Stockholm den 4 Maji 1820.

Att ofvanstående Afskrift är lika lydande med det uti Kongl. Maj:ts Justitiæ Cancellers-Expedition förvarade Concept, efter hvilket Originalen blifvit utskrifvet, intygar

Ex officio

GUSTAF H. THOMÉE.

LAGFARENHET.

Ytterligare om mordsaken från Helsingholmen och hvad dermed gemenskap äger.

(Forts. från N:o 34).

I 2:dra förklarings-punkten har Herr Friherren och Landshöfdingen mycket misstagit sig om rätta meningen i den af mig gjorde anmärkning vid Herr Landshöfdingens ordres af den 29 April, så vidt de angå den anbefalldes ransakan i Torpet Granhatt. Jag har icke åberopat 52 Cap. 2 §. Missgjernings-Balken i den akt och mening, att Konungens Befallningshafvande skulle hos Kronfogde eller Länsman hafva begärt lof till anställande af en sådan esterspaning: det hade med skäl kunnat kallas olämpligt. Jag har blott fäst mig vid de i lagen föreskrifne grunder för slik ransakans bevilljande, såsom allmänna och gällande för hvar och en, som dermed tager befattning, och icke beroende af skiljaktighet i tillfälle och sätt, när och huru gods blifvit bortstulet. Jag är och förblifver af denna tanke, att äfven Landshöfdingen bör följa denna lag, när han omedelbart förordnar ransakan efter tjugods; att han, som skall näpsa Länsmannen, om denne i dylikt mål öfverträder lagen och deröfver klagas, bör sjelf iakttaga de grunder, hvarest han skall bedömma Länsmannens förhållande, och icke anbefalla honom något, som deremot strider.

Det var icke i den häktade brottslingens hemvist, såsom förklaringen innehåller, utan i hans föräldrars hemvist, som den åtalte visitationen anbefalldes och verkställdes. Desse sednare voro icke på något sätt med brottslighet graverade, eller kunde för delaktighet skäligen misstänkas. Icke hade de förr stulit, eller veterligen tillföre varit för tjufnad tilltalte; icke hade sådana tjufsaker (som eftersöktes) varit hos dem sedde eller blifvit af dem försålde; icke hade de hållit sig undan och tagit sak på bak; de hade icke ens varit i sällskap med andra, som tjufnaden med skäl tillvitas kunde, då sådant ej kan lämpas till föräldrar, som emottagit besök af sin son, innan hans brott ännu var i orten kunnigt. Omförmälte hus-visitacion blef icke eller på lagligt sätt verkställd, när den ej skedde i närvaro af sådane personer, som lagen förordnar, och då Torparefolkets husbonde icke derom kungjordes; hvilket likväl varit nödigt, när både Torparen och hans hustru då redan sutto i häkte.

När desse omständigheter oväldigt öfvervägas, lærer min anmärkning, om berörde ransakans oförenlighet med lagens fordringar ej finnas förtjena den stämpel af orimlig och olämpelig, som Herrar Förklarande behagat derå sätta.

Den i 3:dje punkten gjorde anmärkning fortsättes ej vidare än, att jag nu, som då, anser en så vigtig åtgärd, som arrestering och hus-visitacion, böra stödjas på klara och säkra, men ej på tvifvelaktiga skäl och grunder. Då Herr Friherren och Landshöfdingen nu företedt Vaktmästaren Grönbergs Rapport af den 26 April, hvar på Orderne af den 29:de skall blifvit grundade, har jag i den delen ej något att tillägga, utan återoppar hvad jag redan emot samma rapport har anfört.

Min 4:de anmärkning, i afseende på

Länsman Röösgrens nyttjande till arrestering och husransakan i Sjuhundra Härad, var visserligen icke utan skäl, när den grundar sig på min Förmans reinisse; och ehuru jag fortfar att yrka, det en kronobetjent, liksom hvarje annan tjensteman, bör göra tjenst inom sin krets eller district, helst denna fördelning i districter eljest vore onödig, låter jag dock vid Herr Friherrens och Landshöfdingens förklaring i denna del bero; allenast med den erinran, att om skyndsamt var orsaken till Röösgrens begagnande, ändamålet här förfelades, då ransaknings-protocollerne i brottmålet visa, det orderne af den 29:de April ej verkställdes före än den 8 Maji; hvarförinnan Bref till kronobetjeningen i Sjuhundra härad ganska väl kunnat hinna med Posten expedieras.

Herr Lands-Secreteraren von Sydow, som förenat sig i allt hvad Herr Landshöfdingen för sin del till förklaring anfört, med förmälan, att Herr Lands-Secreteraren emot de af hans Förman vidtagne beslut ej haft någon reservation att göra, har derjemte, i anledning af hvad emot Lands-Secreteraren serskilt är anmärkt, uppgifvit de skäl och orsaker, som förmått honom att den 4 Maji begifva sig till Smedjegårdshäktet och der anställa förhör med arresteranterne, i stället för att låta dem fängslade till Lands-Cancelliet upföras och der emottaga de bekännelser, som de förklarar sig villige att afgifva; men Herr Lands-Secreteraren har icke ingått i någon förklaring öfver det, som egentligen utgjorde anmärkningens föremål, befogenheten af en slik ransakning, som, efter Allmän Lag, Domare-magten allena tillkommer, och hvilken här desto mindre bordt af Lands-Secreteraren förrättas, som, efter hvad April månads fånglista innehåller, målet då redan var till Domaren öfverlemnadt, äfven

